

L'ESQUÍ

**DE MITJÀ DE
TRANSPORT A
ACTIVITAT DE LLEURE
(ANDORRA, 1924-1965)**

ÍNDEX FOTOGRÀFIC

L'ESQUÍ: DE MITJÀ DE TRANSPORT A ACTIVITAT DE LLEURE (ANDORRA, 1924-1965)

UN RECULL FOTOGRÀFIC

La nostra història ens diu que el primer andorrà que va fer servir uns esquís d'una manera relativament continuada com a mitjà de transport va ser el carter de Soldeu Miquel Farré Casal (a) Canaro, que l'any 1924 es comprà uns esquís al poble de Porta per desplaçar-se amb comoditat per anar a buscar la correspondència a França i poder deixar de banda les feixugues raquetes. Malauradament, en els nostres fons fotogràfics no ens consta cap imatge que ens il·lustri els desplaçaments del carter de Soldeu.

"Les abundants nevades de l'any 1924 [...] Aquell any, Miquel Farré, el carter de Soldeu, en un dels seus habituals desplaçaments al poble francès de Porta per anar a buscar el correu, amb les raquetes als peus, va descobrir unes fustes llargues de freixe que els seus companys francesos utilitzaven per desplaçar-se. El carter no va dubtar ni un moment a canviar les raquetes pels esquís [...] Els primers esquís entraven a Andorra, no pas per fer esport, sinó per plantar cara a les dificultats de desplaçament entre els poblets que llavors formaven el país, que uns anys després esdevindria un dels centres d'esquí més complets del Pirineu."

Alvar Menéndez (s. d.)

Gràcies a fer aquesta cerca, hem pogut trobar imatges d'homes que feien servir els esquís com a mitjà de transport que fins avui ens havien passat desapercebudes. Algunes d'aquestes fotografies ja s'havien utilitzat en altres publicacions (FAM 2865, 2856 i 2858), però avui us en podem ensenyar algunes d'*inèdites* de personatges que usaven els esquís com a mitjà de transport per passar el port d'Envalira transportant diferents tipus de mercaderies.

Moltes d'aquestes instantànies les va fer Josep Alsina, des de la meitat dels anys 30 fins a finals dels anys 40 del segle XX .

"Si els queia bé, als francesos, obrien les carreteres per Nadal. Però de Nadal a Pasqües quedava tot tancat i barrat. Hom s'havia de desplaçar a peu o amb esquís."

"Gairebé sempre se sortia de Soldeu a peu o amb esquís. Fins a Soldeu s'hi anava amb vehicle. A Soldeu ja es feia el 'pa i trago'. Al Pas de la Casa, 'pa i trago' altra vegada i a l'Ospitalet, 'pa i trago' de nou. Aquí era per recuperar forces per tal d'emprendre el viatge de retorn fins el Pas de la Casa i arribar-hi amb 40 quilos o més a l'esquena."

"Cada home o paquetaire, pel cap baix, havia de carregar-se a l'esquena 40 quilos si volia que al terme del viatge li sortissin bé els comptes."

El Pas de la Casa. Història d'un poble sense història
Jaume Brugat i Martí

L'esquí, però, a banda de ser utilitzat com un mitjà de transport, va ser una activitat que durant els seus inicis a Andorra va servir per arribar a cims, carenes, crestes i colls i poder baixar pels seus inclinats i sinuosos pendents verges. El practicaven tant alguns joves habitants de les Valls com excursionistes catalans, principalment de Barcelona, i francesos, vinguts molts d'ells de Tolosa.

D'aquesta forma, a tall d'exemple, el nostre benvolgut fotògraf Josep Alsina va conèixer el Principat d'Andorra a principis dels anys 30 del segle XX venint des de Tolosa amb els seus amics a practicar l'esquí de muntanya, com es pot veure a la fotografia FAM 1534, on un jovesim Alsina practica aquesta modalitat d'esquí.

De fet, el mateix Alsina, un cop instal·lat a Escaldes-Engordany l'any 1940, va ensenyar al nen Francesc Viladomat (arribat al Principat l'any 1941) l'art de baixar els pendents nevats pels prats de la parròquia escaldenca. Dins d'aquest romàntic apartat de la conquesta de la muntanya hem utilitzat diversos fons fotogràfics: Alsina, casa Rossell, casa d'Areny-Plandolit, Francesc Pantebre i Olivella. L'esquí de muntanya ve de lluny.

L'esquí de muntanya va ser el preàmbul per als visionaris de l'esquí com a activitat de lleure i esportiva a casa nostra i arreu. La construcció del xalet-refugi d'Envalira com a cabana de direcció d'obres per als treballadors de FHASA per fer la carretera del port d'Envalira a començament dels anys 30 va servir com a punt de trobada dels primers esquiadors vinguts de Catalunya.

L'any 1932, arran d'una travessa d'esquí de muntanya entre Soldeu i el Pas de la Casa, un grup d'excursionistes del Centre Excursionista de Catalunya, encapçalats per Joan García –un dels impulsors de l'esquí a Catalunya i del Xalet de la Molina (1925) –, van prendre part en aquella travessa i molt probablement van ser els primers a utilitzar la barraca de FHASA com a refugi de muntanya. El mateix García escrivia al setmanari català Després, l'abril del 1933:

“Uns amics andorrans capitanejats per l'enginyer Àlvar Menéndez han explotat a fons la meravellosa regió d'Envalira-Pessons. Aquest grup ple d'ambicions projecta transformar el barracó dels obrers de la carretera en construcció Soldeu-Pas de la Casa en un refugi d'esquiadors. Parlen àdhuc d'un futur servei d'auto-oruga, un cable 'Monte-Pente' i convertir més tard aquest petit paradís en un nou Tirol. No dubto que aquests entusiastes portaran a terme els seus projectes, i que aviat tindrem els catalans una nova regió perfectament equipada a 2.000 metres d'alçària, gairebé a les portes de casa nostra.”

Després, abril del 1933

Joan García

I així fou; Àlvar Menéndez aconseguí que l'any 1933 FHASA li cedeixi com a refugi el barracó i el desembre d'aquest any es converteix en el xalet-refugi de l'Esquí Club Andorrà (primera entitat esportiva del país), fundat l'any 1932. Al capdavant i com a primer president hi havia Benet Mas, propietari de l'Hotel Oros d'Encamp (lloc on es fundà l'entitat). Menéndez va ser

el primer secretari i entre altres il·lustres fundadors hi havia el jove alpinista i esquiador de Tolosa Jean Arlaud, pioner de l'alpinisme als Pirineus i un dels principals impulsors de la creació d'un club d'esquí com els que ja existien a França. L'any 1934 fan una ampliació del xalet-refugi amb barracons, al davant, on cabien 26 llits.

L'any 1933, el mateix Àlvar Menéndez construeix i instal·la un cable metàl·lic de 280 metres amb un desnivell de 80 metres. Va ser el primer giny dels Pirineus i es va anticipar fins i tot al l'emplaçat l'hivern del 1934 a Alpe d'Huez pel francès d'origen polonès Jean Pomagalski. Però l'invent de Menéndez no va poder desenvolupar-se. L'any 1934 ell mateix compra un cotxe autoeruga de la marca Citroën per poder portar esquiadors fins al refugi d'Envalira. Podia transportar fins a catorze persones i feia el servei des d'Encamp fins al xalet-refugi i d'aquí fins a Envalira.

L'empenta d'aquest grup d'entusiastes va fer que obrissin, el dia 10 de novembre de l'any 1935, el refugi de Fra Miquel al cap del port d'Envalira. Una barraca de fusta que servia d'abric i aixopluc als esquiadors que feien la travessa Soldeu-el Pas i a l'inrevés.

L'esquí com a activitat de lleure i esportiva ja estava en marxa.

El 21 d'abril de 1935 l'ECA organitza els primers campionats d'Andorra amb esquiadors locals, catalans i alguns de francesos capitanejats pel corredor de Banhèras de Luishon Maurice Lafforgue, campió de França l'any 1937, que va ser el guanyador de la prova d'eslàlom i de la combinada. Els esquiadors de l'ECA eren capitanejats per l'instructor austriac Max Kessler, que el mateix club havia contractat prèviament per ensenyar-los la tècnica de l'esquí. Kessler va ser el guanyador de la prova de descens i va donar d'aquesta manera la primera victòria d'una cursa d'esquí a l'ECA.

L'ECA va arribar a tenir 208 socis l'any 1937.

Però, malauradament, arriba la Guerra Civil Espanyola, l'any 1936, i tot seguit la Segona Guerra Mundial, que paralitzà la vida i les il·lusions de la gent a banda i banda dels Pirineus i lògicament la dels habitants d'Andorra.

L'esquí de mica en mica anava passant de ser una activitat pensada com a mitjà de transport imprescindible a les nostres valls durant l'hivern a ser una activitat de lleure, esportiva i un gran futur actiu turístic que genera un fort impacte socioeconòmic al Principat.

Un cop passades les guerres, l'Esquí Club Andorrà (ECA) es refunda l'any 1945 amb el nom d'Esquí Club Envalira (ECE), presidit per Manel Cerqueda Escales. Aquesta entitat va ser fundada a l'Hotel Palacín d'Escaldes i entre altres socis fundadors hi havia Miquel Baró, Joaquim de Riba, Pere Agràs, Àlvar Menéndez..., i reprenen les competicions entre els esquiadors pirinencs. Els esquiadors andorrans Francesc Viladomat i Lluís Molné comencen a destacar tant en les proves nacionals com les internacionals.

Però l'incansable Àlvar Menéndez insisteix a implantar un giny mecànic a Andorra i l'any 1952 instal·la un fil-niege a la pista del Pedregat, a Arinsal, que un cop més es queda sense ser operatiu. El mateix any Francesc Viladomat i Bernat Boixeda munten un telecorda a la banda francesa del Pas de la Casa, que han de desmuntar.

L'any 1954 Antoni Riba decideix muntar un enginy fabricat amb cordes i un motor de camió al prat Gran d'Ordino. Amb un parell d'anys secs de neu a Ordino n'hi va haver prou per desestimar l'invent del prat Gran.

Finalment, l'any 1957 Francesc Viladomat inaugura oficialment, l'1 de desembre, el teleesquí Coll Blanc I, que s'havia començat a construir l'estiu del 1956. Va entrar en funcionament el febrer del 1957 juntament amb l'Hotel Pic Blanc al Pas de la Casa (FAM 5982 2). El teleesquí tenia un recorregut de 2.400 metres i un desnivell de 400. Curiosament, l'aparell era de l'empresa de l'enginyer i mecànic francès Jean Pomagalski, inventor del teleesquí de perxes que va instal·lar l'any 1934 a Alpe d'Huez.

Un moment clau de l'expansió de l'esquí arriba quan el mateix hivern del 1957-1958 el Consell General concedeix l'obertura del port a Andreu Claret, com es pot veure a la fotografia FAM 4912 05, un moment clau per a l'expansió de l'esquí al Pas de la Casa i a grau Roig.

La primera turbina d'Andorra va arribar el febrer del 1958, la van portar de Suïssa i estava equipada amb dos freses (FAM 1464). Aquesta màquina va suposar un gran canvi per obrir el port.

La temporada 1959-1960 Viladomat inaugura el segon teleesquí, al vessant de grau Roig, amb accés al coll Blanc. Això fa que la vessant de grau Roig i la del Pas de la Casa quedin connectades.

L'any 1964 Miquel Baró, Josep Torrellardona i Martí Salvans posen en marxa l'estació de Soldeu.

L'any 1968 Josep Farré Areny posa en funcionament la petita estació d'esquí del Parador del Canaro. Va ser la primera pista d'esquí que instal·lava un canó de neu artificial als Pirineus.

L'any 1972 es posa en marxa l'estació d'Arinsal; l'any 1982 engega Pal i l'any 1983, Ordino-Arcalis.

Bibliografia

Brugat i Martí, Jaume (1986) *El Pas de la Casa, Història d'un poble sense història*. Figueres: Gràfiques Pujol

Comas, Dolors (2002) *Andorra, una economia de frontera*. Ed. Pagès, Lleida

De la Parte, Isabel (2007) *"La descoberta de la muntanya esquiable. La mirada de Valentí Claverol". Valentí Claverol la mirada fràgil. Andorra 1930-1970*. Ed. Govern d'Andorra. Ministeri del Portaveu, Cultura i Ensenyament Superior. Arxius Valentí Claverol. Grup Andbanc Mora

Lluelles, Maria Jesús (2004) *El segle XX. La modernització d'Andorra*. Ed. Pagès i Cambra de Comerç d'Andorra, Lleida

Mas, David (1999) "Envalira, la primera estació d'esquí" a Full de Bibliografia, núm.2

Menéndez, Àlvar (s.d.) *L'esquí a Andorra. L'entranyable història*

Ribas i Comas, Miquel (2007) *La realitat d'un somni. 50è aniversari Pas de la Casa Grau Roig 1957-2007*. Ed. Grandvalira-Saetde

L'ESQUÍ COM A MITJÀ DE TRANSPORT

L'ESQUÍ COM A MITJÀ DE TRANSPORT

L'ESQUÍ COM A MITJÀ DE TRANSPORT

L'ESQUÍ COM A MITJÀ DE TRANSPORT

L'ESQUÍ COM A MITJÀ DE TRANSPORT

L'ESQUÍ COM A MITJÀ DE TRANSPORT

L'ESQUÍ COM A MITJÀ DE TRANSPORT

L'ESQUÍ COM A MITJÀ DE TRANSPORT

L'ESQUÍ COM A MITJÀ DE TRANSPORT

L'ESQUÍ COM A MITJÀ DE TRANSPORT

L'ESQUÍ COM A MITJÀ DE TRANSPORT

L'ESQUÍ COM A MITJÀ DE TRANSPORT

L'ESQUÍ COM A MITJÀ DE TRANSPORT

L'ESQUÍ COM A MITJÀ DE TRANSPORT

L'ESQUÍ COM A MITJÀ DE TRANSPORT

L'ESQUÍ COM A MITJÀ DE TRANSPORT

A LA CONQUESTA DE LA MUNTANYA

A LA CONQUESTA DE LA MUNTANYA

A LA CONQUESTA DE LA MUNTANYA

A LA CONQUESTA DE LA MUNTANYA

A LA CONQUESTA DE LA MUNTANYA

A LA CONQUESTA DE LA MUNTANYA

A LA CONQUESTA DE LA MUNTANYA

A LA CONQUESTA DE LA MUNTANYA

A LA CONQUESTA DE LA MUNTANYA

A LA CONQUESTA DE LA MUNTANYA

A LA CONQUESTA DE LA MUNTANYA

A LA CONQUESTA DE LA MUNTANYA

A LA CONQUESTA DE LA MUNTANYA

A LA CONQUESTA DE LA MUNTANYA

A LA CONQUESTA DE LA MUNTANYA

A LA CONQUESTA DE LA MUNTANYA

A LA CONQUESTA DE LA MUNTANYA

A LA CONQUESTA DE LA MUNTANYA

A LA CONQUESTA DE LA MUNTANYA

A LA CONQUESTA DE LA MUNTANYA

A LA CONQUESTA DE LA MUNTANYA

A LA CONQUESTA DE LA MUNTANYA

A LA CONQUESTA DE LA MUNTANYA

A LA CONQUESTA DE LA MUNTANYA

A LA CONQUESTA DE LA MUNTANYA

A LA CONQUESTA DE LA MUNTANYA

A LA CONQUESTA DE LA MUNTANYA

A LA CONQUESTA DE LA MUNTANYA

A LA CONQUESTA DE LA MUNTANYA

A LA CONQUESTA DE LA MUNTANYA

L'ESQUÍ COM A ACTIVITAT DE LLEURE I ESPORTIVA

L'ESQUÍ COM A ACTIVITAT DE LLEURE I ESPORTIVA

L'ESQUÍ COM A ACTIVITAT DE LLEURE I ESPORTIVA

L'ESQUÍ COM A ACTIVITAT DE LLEURE I ESPORTIVA

L'ESQUÍ COM A ACTIVITAT DE LLEURE I ESPORTIVA

L'ESQUÍ COM A ACTIVITAT DE LLEURE I ESPORTIVA

L'ESQUÍ COM A ACTIVITAT DE LLEURE I ESPORTIVA

L'ESQUÍ COM A ACTIVITAT DE LLEURE I ESPORTIVA

L'ESQUÍ COM A ACTIVITAT DE LLEURE I ESPORTIVA

L'ESQUÍ COM A ACTIVITAT DE LLEURE I ESPORTIVA

L'ESQUÍ COM A ACTIVITAT DE LLEURE I ESPORTIVA

L'ESQUÍ COM A ACTIVITAT DE LLEURE I ESPORTIVA

L'ESQUÍ COM A ACTIVITAT DE LLEURE I ESPORTIVA

L'ESQUÍ COM A ACTIVITAT DE LLEURE I ESPORTIVA

L'ESQUÍ COM A ACTIVITAT DE LLEURE I ESPORTIVA

L'ESQUÍ COM A ACTIVITAT DE LLEURE I ESPORTIVA

L'ESQUÍ COM A ACTIVITAT DE LLEURE I ESPORTIVA

L'ESQUÍ COM A ACTIVITAT DE LLEURE I ESPORTIVA

L'ESQUÍ COM A ACTIVITAT DE LLEURE I ESPORTIVA

L'ESQUÍ COM A ACTIVITAT DE LLEURE I ESPORTIVA

L'ESQUÍ COM A ACTIVITAT DE LLEURE I ESPORTIVA

L'ESQUÍ COM A ACTIVITAT DE LLEURE I ESPORTIVA

L'ESQUÍ COM A ACTIVITAT DE LLEURE I ESPORTIVA

L'ESQUÍ COM A ACTIVITAT DE LLEURE I ESPORTIVA

L'ESQUÍ COM A ACTIVITAT DE LLEURE I ESPORTIVA

L'ESQUÍ COM A ACTIVITAT DE LLEURE I ESPORTIVA

L'ESQUÍ COM A ACTIVITAT DE LLEURE I ESPORTIVA

L'ESQUÍ COM A ACTIVITAT DE LLEURE I ESPORTIVA

L'ESQUÍ COM A ACTIVITAT DE LLEURE I ESPORTIVA

L'ESQUÍ COM A ACTIVITAT DE LLEURE I ESPORTIVA

L'ESQUÍ COM A ACTIVITAT DE LLEURE I ESPORTIVA

L'ESQUÍ COM A ACTIVITAT DE LLEURE I ESPORTIVA

L'ESQUÍ COM A ACTIVITAT DE LLEURE I ESPORTIVA

L'ESQUÍ COM A ACTIVITAT DE LLEURE I ESPORTIVA

L'ESQUÍ COM A ACTIVITAT DE LLEURE I ESPORTIVA

L'ESQUÍ COM A ACTIVITAT DE LLEURE I ESPORTIVA

L'ESQUÍ COM A ACTIVITAT DE LLEURE I ESPORTIVA

L'ESQUÍ COM A ACTIVITAT DE LLEURE I ESPORTIVA

L'ESQUÍ COM A ACTIVITAT DE LLEURE I ESPORTIVA

L'ESQUÍ COM A ACTIVITAT DE LLEURE I ESPORTIVA

L'ESQUÍ COM A ACTIVITAT DE LLEURE I ESPORTIVA

L'ESQUÍ COM A ACTIVITAT DE LLEURE I ESPORTIVA

L'ESQUÍ COM A ACTIVITAT DE LLEURE I ESPORTIVA

L'ESQUÍ COM A ACTIVITAT DE LLEURE I ESPORTIVA

L'ESQUÍ COM A ACTIVITAT DE LLEURE I ESPORTIVA

L'ESQUÍ COM A ACTIVITAT DE LLEURE I ESPORTIVA

L'ESQUÍ COM A ACTIVITAT DE LLEURE I ESPORTIVA

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

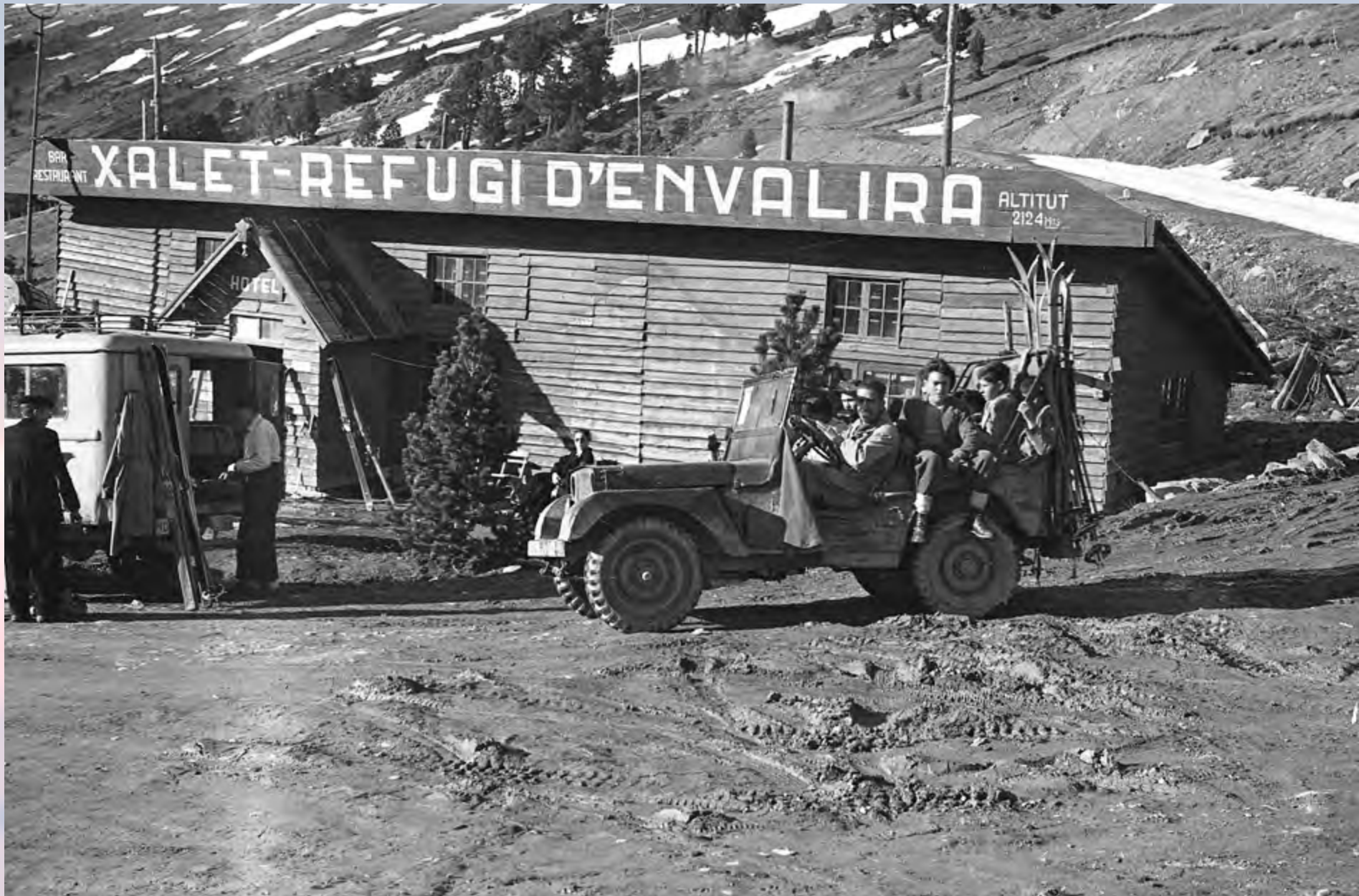
L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

L'IMPACTE SOCIOECONÒMIC

Govern d'Andorra

Fotografia portada:

Data: 1938-1940

Autor: Josep Alsina i Martí

Referència: FAM_6770_24

EDITA

© Govern d'Andorra
Ministeri de Cultura, Joventut i Esports
Arxiu Nacional d'Andorra

© De les fotografies:
Arxiu Nacional d'Andorra

Autor text
Isidre Escorihuela

Reproduccions fotografies
Isidre Escorihuela

Coordinació gràfica i disseny
Laura López Martí
www.lauragrafica.com

Dipòsit Legal: AND-613-2018
ISBN: 978-99920-0-873-7

Primera edició: desembre del 2018

Sota les sancions establertes per les lleis, queden rigorosament prohibides, sense l'autorització per escrit dels titulars del copyright, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment –inclosos la reprografia i el tractament informàtic– i la distribució d'exemplars d'aquesta edició mitjançant lloguer o préstec públic.